

În primăvara anului 2008, cu prilejul inventarierii pieselor aflate în colecția Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” din București s-a găsit inventarul a 23 morminte datate în secolele X–XI și a trei morminte din epoca migrațiilor, provenite din fosta colecție a Muzeului Național de Antichități. Mormintele au fost descoperite la Oradea de către arheologul amator Friedrich Ardos în perioada interbelică, foarte probabil între anii 1933–1936, în locul numit Salca Ghețarie (vezi mai jos descrierea topografică a sitului), iar inventarul lor a ajuns la Muzeul Național de Antichități din București după anul 1949. Câteva decenii mai târziu și anume în anul 1960, tot la Oradea – Salca Ghețarie, Nicolae Chidioșan a deschis două suprafețe (suprafața A și E) și a descoperit alte șase morminte (două morminte duble, dintre care unul notat cu A–B, celălalt cu numerele 6–7), aparținând secolelor X–XI. Piesele rezultate din descoperirile funerare de la Oradea-Salca sunt în cea mai mare parte piese de podoabă și de port. Dintre acestea, într-o proporție covârșitoare sunt podoabe de cap (în special inele de tâmplă, respectiv un număr mic de cercei), câteva exemplare de podoabe ale mâinilor (brățări și inele digitale), ale gâtului, precum și accesorii vestimentare reprezentate de aplice de dimensiuni mai mari, care probabil împodobeau caftanul. O altă categorie este reprezentată de piesele de armament: diferite tipuri de vârfuri de săgeți și un fragment de armătura a tolbei. Din punctul de vedere al funcționalității și al cantității, artefactele din necropola de la Oradea-Salca aparțin culturii materiale a secolelor X–XI din bazinul carpatic, reprezentată de principalul izvor arheologic al perioadei – necropolele. Din această perspectivă, fragmentul de necropolă publicat acum aduce noi date asupra istoriei zonei orașului Oradea și a împrejurimilor sale. Datele arheologice indică faptul că și zona Oradei a intrat sub dominația culturii stepice în secolul X, perioadă în care au fost colonizate diverse populații, ale căror obiceiuri rituale se observă în înmormântările cu arme și cu resturile calului. În cazul depunerii armelor, în special în morminte de bărbați, se poate urmări depunerea vârfurilor de săgeți în tolă (Oradea-Salca, Biharkeresztes – str. Bethlen Gábor 25, Magyarhomorog-Kónyadomb, Körösszegapáti-Pállapály). Se mai poate remarca faptul, că din punct de vedere cultural, persoanele de gen feminin purtau diferite tipuri de podoabe. Apariția acestor comunități poate fi legată de fenomenul sociologic și militar al migrației maghiare, a cărei consecință istorică a fost, peste 100 de ani, crearea regatului, care a înglobat toate comunitățile epocii medievale timpurii din bazinul carpatic.